

1.

Láhka

sámedikkis addojuvvon lága nuppástuhttimis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e–18 i, 23 a ja 27 a §, 6 logu bajilčála ja 43 §, dakkárin go dain leat 18 e–18 i § lágas 1725/1995 ja 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 3, 4 a, 5–7, 9–16, 18, 18 a, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 ja 40 a §, 5 logu bajilčála ja 41 §,

dakkárin go dain leat 4 a § lágas 1026/2003, 5, 13, 15, 20 ja 30 § oassin lágas 1279/2002, 9 § oassin lágas 626/2011, 16, 18 a ja 18 d § lágas 1725/1995, 18 § oassin lágas 1026/2003 ja 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 ja 40 a § lágas 1279/2002,

lasihuvvo láhkii ođđa 17 a ja 17 b § čuovvovaččat:

1 §

Lága mihttomearri

Sápmelaččain eamiálbmogin lea sámiid ruovttuguovllus iežaset gielas ja kultuvrraset guoskevaš iešráđđen dan mielde go dán lágas ja eará sajis lea mearriduvvon. Dán iešráđdemii gullevaš doaimmaid várás sápmelaččat válljejit válggain gaskavuodasteaset sámedikki.

Vuoigatvuohta jienastit sámedikki válggain lea válgalogahallamii merkejuvvon sápmelaččain.

Sámediggi doaibmá vuoigatvuođaministeriija hálddahussuorggis

3 §

Vuoigatvuohta merkejuvvot válgalogahallamii

Vuoigatvuohta merkejuvvot válgalogahallamii lea olbmos, guhte atná iežas sápmelažžan, dainna gáibádusain:

1) ahte son ieš dahje ainjuo okta su vanhemiin, áhkuin ja ádjáin dahje máttaráhkuin ja -ádjáin dahje máttarmáttaráhkuin ja -ádjáin lea oahppan sámegeiela vuosttas giellan; dahje

2) ahte ainjuo nubbi su vanhemiin lea merkejuvvon dahje leamašan merkejuvvon jietnavuoigadahtton olmmožin sáme-parlameantta dahje sámedikki válggain.

Gáibádusain lea maiddá, ahte dán lágas mearriduvvon agi, riikkavulošvuođa ja álbmotregistara guoskevaš jietnavuoigadahtton olbmo eará gáibádušat ollašuvvet.

4 a §

Hálddahusrievtti čuovvu njuolggadusaid heiveheapmi

Sámediggái ja dan doaibmaorgánaide heivehit hálddahuslága (434/2003), virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addojuvvon lága (621/1999), persondiehtolága (523/1999), arkiivalága (831/1994) ja lága elektrovnnalaš áššiid dikšumis virgeoapmahašdoaimmas (13/2003), jus dán lágas ii nuppe láchkai mearriduvvo.

5 §

Sámedikki almmolaš doaibmaváldi

Sámedikki doaibman lea dikšut sápmelaččaid iežaset giela, kultuvra ja sajádaga eamiálbmogin guoskevaš áššiid ja ovddidit sápmelaččaid eamiálbmotvuoigatvuođaid ollašuvvama Suomas.

Doaimmaidasas gullevaš áššiin sámediggi sáhtá dahkat virgeoapmahaččaide álgagiid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, ovddidit ja hálddašit sáme kultuvrra ja mieđihit ruhtadeami. Dáin áššiin sámediggi geavaha mearrádusválddi dego dán lágas dahje sierra nuppi lágas mearriduvvo.

Sámediggi nanne doaimmas várás bargoortnega.

6 §

Sápmelaččaid ovddideapmi

Sámediggi ovddasta sápmelaččaid álbmotlaš ja riikkaidgaskasaš doaimmaidisguin.

7 §

Muitalus

Sámediggi gárvvista jahkásaččat riikkabeivviide mitalusa sápmelaččaide guoskevaš áššiid ovdáneamis.

9 §

Ovttasdoaibma- ja ráđđádallangeatnegasvuohta

Virgeoapmahaččat ja eará almmolaš hálddahusdoaimma dikšon bealit ráđđádallet sámedikkiin ja figget oažžut ovttaoaivilvuođa dahje miehtama sámiid ruovttuguovllus ollašuhhton dahje váikkuhusaid bealis dohko ollán ja earáide eandalii sámegillii dahje kultuvrii dahje sin sajádahkii dahje vuoigatvuođaide eamiálbmogin váikkuhan viidásit čuohcci dahje mearkašahtti doaibmabijuide, mat gusket:

- 1) servodatplánema;
- 2) stáhtaeatnama, suodjalanguovlluid ja meahcceguovlluid dikšuma, ávkkástallama, láigoheami ja luobaheami;
- 3) ruvkeminerálaid sisttisdoallan gávdnoma ohcama ja ávkkástallama sihke stáhta eana- ja čáhceguovlluin dáhpáhuvvan golleroggama;

- 4) sápmelaččaid kulturhápmaí gullevaš ealáhusa lánkaásaheapmaí guoskevaš dahje hálddahušlaš nuppástusa;
  - 5) sámegielat ja sámegiela skuvlaoahpahusa sihke sosiála- ja dearvvašvuođabálvalusaid ovddideami; dahje
  - 6) eará sullasaš sápmelaččaid gillii, kultuvrii dahje sin sajadahkii eamiálbmogin váikkuhan ášši.
- Gevvojuvvon ráđđádallamiin galgá dahkat beavdegirjji.

Virgeoapmahaččaid ja eará almmolaš hálddašandoaimmaid dikšon bealit galget 1 momeanttas oaivvilduvvon doaibmabijuid plánedettiin ja ollašuvadettiin figgat fuolahit das, ahte sápmelaččaid vuoigatvuhtii hárbjehit gielas, kultuvrras ja árbevirolaš ealáhusaideaset ii šatta fuomášahtti hehttehus ja ahte sápmelaččaid vuoigatvuođaid eamiálbmogin sáhtta dorvvastit ja ovddidit.

10 §

Čoahkkáigeassu ja doaibmabadjji

Sámediggái gullet 25 lahtu ja vihtta várelahtu, geat válljejuvvojit sámedikki válggain njealji kaleandarjahkáii hávállassii. Sámedikkis galget leat unnimustá guhtta lahtu Anára gielddas, njeallje lahtu Ohcejoga gielddas, golbma lahtu Eanodaga gielddas ja golbma lahtu Soađegili gieldda Lappi bálgosa guovllus ja okta várrelahttu guđege máinnašuvvon gielddas. Lassin sámedikkis galgá leat sápmelaččaid ruovttuguovllu olggobealde unnimustá okta lahttu ja várrelahttu.

Stáhtaráđđi mearrida sámedikki válggaid bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doaimmaideaset, mieđiha bivdagis earu ja mearrida máinnašuvvon válggaid bohtosa vuodul ođđa lahtu ja várrelahtu dan sadjái, gii lea váлгаáigodaga áigge luohpan lahtu dahje várrelahtu doaimmas.

Sámedikki lahtu ja várrelahtu manahettiin 22 §:s oaivvilduvvon válgadohkálašvuoda doaibmasis stáhtaráđđi galgá sámedikki álgagis gávnnahtit su luohttámušdoaimma nohkama.

11 §

Sámedikki sátnedođiheadjji

Sámediggi vállje gaskavuodastis sátnedođiheadjji ja guokte várresátnedođiheadjji, Válljemis galgá dakkaviđe almmuhit vuoigatvuođaministerijai.

Sátnedođiheadjji doaibmá doaimmastis ollesáigásaččat. Seammá olmmoš sáhtta válljejuvvot sátnedođiheadjjin eanemustá golmma maŋŋálas doaibmaáigodahkii.

12 §

Čoahkkima čoahkkáigohččun

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiiddis doallamis. Čoahkkin galgá lassin gohččojuvvot čoahkkái, jus sátnedođiheadjji dahje stivra oaidná dan dárbbášlažžan dahje goalmátoassi lahtuin nu gáibida dihto ášši gieđahallama várás.

Jus sápmelaččaid ruovttuguovllu gielddas válljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá bovdet seammá gielddas válljejuvvon várrelahtu. Go sápmelaččaid ruovttuguovllu olggobealde válljejuvvon lahtus lea eastta oassálastit čoahkkimii, su sadjái bovdejuvvo ruovttuguovllu olggobealde válljejuvvon várrelahtu.

13 §

Sámedikki stivra

Sámediggi vállje gaskavuodastis stivra, mas lea sátnejodiheaddji ja guokte várresátnejodiheaddji ja eanemustá vihtta eará lahtu. Sámediggi vállje jietnavuoigadahtton sápmelaččaid gaskavuodas stivrii eanemustá guokte várrelahtu. Válljemis galgá dakkaviđe almmuhit vuoigatvuodaministerijai.

Válgajagi doaibman stivra joatká doaimmastis dassázii, go odđa stivra lea válggaid maŋŋá válljejuvvon.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoahkkimii ja ollašuhtá sámedikki mearrádusaid nu go bargoortnegis dárkileappot mearriduvvo.

Sámedikki bargoortnegis sáhtá mearriduvvot várresátnejodiheaddji ja eará stivra lahtu doaimma ollesáigásašvuodas.

14 §

Eará doaibmaorgánat

Sámediggi ásaha iešguđege válgaáigodaga álggus válgalávdegotti 4 logus oaivilduvvon válggaid várás. Sámediggi sáhtá ásahit maiddá eará doaibmaorgánaid sápmelaččaid kulturiešráđemii gullelaš áššiid dikšumii.

Válgalogahallamii merkemii guoskelaš vuigengáibádusaid čoavdima várás lea vuigenlávdegoddi.

15 §

Doaimváválddi geavaheapmi

Sámedikki čoahkkin sihke stivra ja eará doaibmaorgánat geavahit sámediggái gullelaš doaimváválddi dan mielde go dán lágas ásahuvvo ja sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsihpalaččat mearkkašahtti ja viidát váikkuheaddji áššiin, jus ášši hohpolašvuodas ii eará čuovo.

Doaimváválddi ii oaččo sirdit 5 §:a 3 momeanttas, 7 §:s, 10 §:a 3 momeanttas, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 iige 26 a §:s oaivilduvvon áššiin.

16 §

Doaimmahagat ja bargoveahka

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušgaskavuodain bargoveahka dan mielde go das sámedikki bargoortnegis dárkilut mearriduvvo. Sámegiela doaimmahagas mearriduvvo sierra,

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuodaide heivehuvvo, maid stáhta virgeolbmuin, virggiin ja virgegaskavuodas ásahuvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis lea fas fámus dat, maid stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis ásahuvvo, mearriduvvo dahje sohppojuvvo.

17 a §

Čoahkkimii oassálastin teknihkalaš dieđusirdinvuogi ávkkástallamiin

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearridit, ahte čoahkkimii sáhtta oassálastit videoráđđádallan dahje eará heivvolaš teknihkalaš dieđusirdinvuogi ávkkástaladettiin.

Bargoortnegis sáhtta addit dárkilut mearrádusaid meannudeamis, maid galgá čuovvut teknihkalaš dieđusirdinvuogi geavahettiin.

17 b §

Álggavuoigatvuohta

Unnimustá viđalogi jietnavuoigadahtton sápmelaččas lea vuoigatvuohta dahkat sámediggái álgaga sámedikki doibmii gullevaš áššis.

Dárkilut mearrádusat álggavuoigatvuođa geavaheamis čuvvojuvvon meannudeamis ja álgaga gieđahallamis addojuvvo bargoortnegis.

18 §

Áššiid gieđahallan

Sámedikki čoahkkin dahje eará doaibmaorgána lea mearridanválddalaš, go sátnedođiheadji, várresátnedođiheadji ja unnimustá bealli eará lahtuin leat báikki alde.

Sámedikki ja dan ásahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš váldit oasi dakkár mearrádusa dakkamii, mii guoská persovnnalaččat su dahje hálldahuslága 28 §:a 2 momeanttas oaiivilduvvon lagašfuolkki dahje dakkárii máinnašuvvon paragrafa 3 momeantta mielde bálldalaston olbmo.

Áššit čovdojuvvojit sámedikkis eanetlohkomearrádusain. Jus jienat leat seammá olu de sátnedođiheadji jietna čoavdá mearrádusa. Válggain gehččojuvvo válljejuvvon dat, guhte eanemus oažžu jienaid. Jus jienat leat seammá olu de ášši čovdojuvvo vurbbiin.

18 a §

Rehketdoallu

Sámedikki rehketdollui ja rehketdoallooahpaheapmái heivehuvvo dán lágas ásahuvvon áššiid lassin rehketdoalloláhka (1336/1997).

18 d §

Rehketdoallodárkkistanmuitalus

Rehketdoallodárkkisteaddji galgá addit iešguđege rehketdoallobajis sámedikki stivrii cuoŋománu loahpa rádjai girjjálaš rehketdoallodárkkistanmuitalusa, mas galgá, dan lassin maid rehketdoallolágas gáibiduvvo, sisttisoallat cealkámuša das, dolletgo stáhtadoarjaga geavaheamis doaibmamuitalusas addojuvvon dieđut deaivása.

19 §

Válgajahki ja válgabire

Sámedikki válggaid várás riika lea oktan válgabiren.

Sámedikki válggat doaimmahuvvojit juohke njealját jagi (válgajahki).

20 §

Válgalávdegoddi

Válgalávdegoddi mearrida ohcamušas olbmo merkemis válgalogahallamii ja gárvvista válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhtá sámedikki válggaid nu dego dán lágas ásahuvvo.

Válgalávdegoddái gullet sátnejođiheaddji ja guhtta eará lahtu, mas iešguđesge lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu juohkehaš sáme ruovttuguovllu gielddas. Sámi sierra giellajoavkkuid ovddasteaddjit galget leat mielde válgalávdegottis.

Sámedikki dahje vuigenlávdegotti lahttu dahje várrelahttu ii sáhte leat válgalávdegotti lahttun dahje várrelahttun.

21 §

Jietnavuoigatvuohta

Sámedikki válgalogahallamii merkema gáibádussan lea olbmo ássanbáikái geahčakeahtá dan lassin, maid ovdalis 3 §:s lea ásahuvvon, ahte olmmoš deavdá maŋimustá válgadoaimmaha maŋimuš beaivve 18 jagi ja ahte son lea Suoma riikkavuloš dahje sus lea olgoriikka riikkavuložin leamašan ruovttugieldalágas (201/1994) oaivvilduvvon ruovttugielda Suomas dalle, go ohcamuš válgalogahallamii váldimis dahkkui.

22 §

Válgagelbbolašvuohta

Sámedikki válggain lea válgagelbbolaš juohkehaš jietnavuoigadahtton olmmoš, guhte lea miehtan evttohassan ja guhte ii leat vádjitválddalaš.

Evttohassan ii sáhte leat válgalávdegotti dahje vuigenlávdegotti lahttu dahje várrelahttu.

23 §

Válgalogahallan

Válgalávdegoddi gárvvista jietnavuoigadahtton olbmuiin válgalogahallama ovddit válggaid válgalogahallama ja álbmotdiehtovuogádaga dieđuid vuodul.

Válgalogahallamii merkejuvvo gielddaid guovdu alfabehtalaš ortnegii juohkehaš jietnavuoigadahtton namma, persondovddaldat, ruovttugiela ja čujuhus, jus ruovttugiela ja čujuhus leat dieđus. Ruovttugieldda ja čujuhusa ii goittotge oaččo merket válgalogahallamii, jus dát dieđut leat virgeoapmahačča doaimma almmolašvuodas addojuvvon lága 24 §.a 1 momeantta 31 čuoggá mielde suollemassan dollojuvvon dieđut ja Álbmotregistrtarguovddáža sihkkarvuodabálvalusain addojuvvon lága (661/2009) 36 §:s oaivvilduvvon dorvogiielddus.

Válgalogahallamii galgá ohcamušas váldit mielde doppe váilon jietnavuoigadahtton olmmoš. Válgalogahallamii merkejuvvon olmmoš galgá jávkaduvvot válgalogahallamis, jus son almmuha, ahte ii hálit leat šat merkejuvvon válgalogahallamii, dahje jus son lea jápmán. Válgalávdegoddi sáhtá jávkadit olbmo válgalogahallamis, jus son ii šat deavdde 21 §:s ásahuvvon válgalogahallamii merkema gáibádusaid. Ohcamuš ja almmuhus dahkko válgalávdegoddái, mii galgá gieđahallat dan almmá dárbbášmeahtun ájiheami. Gáibádussan válgavuoigatvuodaid geavaheapmái lagamustá čuovvovaš sámedikki válggain lea, ahte ohcamuš dahkko mañimustá válgajagi ovddit čakčamánu loahta rádjai.

Válgalogahallama gárvvisteami oktavuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas álgagisttis váldit vuhtii válgalogahallamii merkejuvvon jietnavuoigadahtton olbmo ovddit válggaid mañjá jietnavuoigatvuodáahkái šaddan máná ja 21 §:s meroštallon áigemeari rádjai máná, guhte fáhte jietnavuoigatvuodáagi. Dákkár olbmo sáhtá goittotge váldit válgalogahallamii easka dan mañjá, go son lea girjjálaččat almmuhan válgalávdegoddái atnit iežas sápmelažžan 3 §:a 1 momeantta mielde.

Válgalávdegoddi nanne ja vuolláičállá válgalogahallama mañimustá válgajagi guovvamánu mañimuš beaivve.

25 §

Válgalogahallama oaidnináhkái doallan

Válgalávdegoddi ásaha válgalogahallama dahje das lean dieđut persondovddaldaga vuhtii válddekeahtá oaidnináhkái nu, ahte oaidnináhkái doallama guoskevaš áiggi nohkamis lea áigi válggaid doaimmaheapmái unnimustá vihtta mánu.

Válgalogahallan dollojuvvo oaidnináhkái 10 mañjálas árgabeaivve, maidda eai rehkenastte lávvardagaid.

Válgalogahallama oaidnináhkái doallamis galgá gulahit almmolaččat.

25 a §

Válgalogahallama almmolašvuolta

Juohkehaččas lea vuoigatvuolta oahpásmuvvat válgalogahallamii ja dan gárvvisteapmái gullevaš áššegirjjiide dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oaidnináhkái. Válgalogahallama ja dan gárvvisteapmái gullevaš áššegirjjiid ii oaččo

addit kopieremii dahje govvemii iige dain oaččo váldit kopijaid. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goittotge riekti oažžut nuvttá váldosa sus válgalogahallamii váldojuvvon dieđuin. Das, guhte lea bivdán boahit váldojuvvot válgalogahallamii, lea riekti oažžut dieđu ášši gieđahallamii gullelaš áššegirjjiin dego virgeoapmahačča doaimma almmolašvuodas addojuvvon lága 11 §:s ásahuvvo.

Válgalogahallan ja dakkáraš válgalogahallama gárvvisteapmái gullelaš áššegirjjiit, mat sistisdollet dieđuid olbmo etnihkalaš álgovuodas, galgá doallat suollemassan eará go 1 momeanttas oaivvilduvvon áigge. Suollemassandoallangeatnegasvuolta ii eastte dieđu addima sámediggái sámedikki doaibmaorgána lahtu ja várrelahtu válljema dahje álggarievtti atnima čielggadeami várás iige dasa, guhte dárbbáša dieđuid jietnavuoigatvuodas čielggadeami várás.

Válgalogahallama gárvvisteapmái gullelaš áššegirjjiid almmolašvuodas lea muđuid fámus, maid virgeoapmahačča doaimma almmolašvuodas addojuvvon lágas ásahuvvo.

25 b §

Nuppástusohcan almmolašvuoda guoskevaš mearrádussii

Válgalávdegotti mearrádussii 25 a 6:s oaivvilduvvon áššis sáhtta ohcat nuppástusa hálddahusriektái váidimiin dego hálddahuslágageavahanlágas ásahuvvo. Váidaga galgá goittotge dahkat 14 beaivvi siste mearrádusa diehtunaddimis. Hálddahusrievtti mearrádussii ii oaččo ohcat nuppástusa váidimiin.

25 c §

Válgalogahallama feailla divvun

Válgalávdegoddi sáhtta divvut feailla válgalogahallamis iežas álgagisttis dahje jietnavuoigadahtton olbmo gáibádusas. Gáibádusa galgá goittotge dahkat 14 beaivvi siste válgalogahallama oaidninláhkáii doallama guoskevaš áiggi nohkamis. Nuppástusaid galgá dahkat mañimustá guokte mánu ovdal válgadoaimmahusa álggaheami.

Lasihettiin olbmo válgalogahallamii galgá sutnje sáddet ájahalakeahtta 24 §:s oaivvilduvvon almmuhuskoartta.

Divodettiin válgalogahallamis lean feaillalaš merkejumi galgá divvumis ájahalakeahtta almmuhit áššáigullelaš olbmui, jus dat ii leat čielgasit dárbbášmeahtun.

26 §

Vuigenlávdegoddi válgalogahallamii váldima ja das jávkadeami guoskevaš áššiin

Guhte oaidná, ahte son lea almmá vuoiggalašvuoda haga guddojuvvon eret válgalogahallamis, sáhtta dahkat válgalávdegotti válgalogahallama guoskevaš mearrádusas girjjálaš vuigengáibádusa vuigenlávdegoddái dego hálddahuslágas ásahuvvo. Vuigenlávdegoddái čujuhuvvon vuigengáibádusa galgá doaimmahit válgalávdegoddái 14 beaivvi siste válgalávdegotti mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgalávdegoddi galgá ajáhalakeahtá doaimmahit vuigengáibádusa, ášši guoskevaš áššegirjjiid ja cealkámušas vuigengáibádusas vuigenlávdegoddái.

Jus válgalávdegoddái doaimmahuvvon vuigengáibádus lea boahtán mearreáiggi siste vuigenlávdegoddái, vuigengáibádus ii dán dihte guđđojuvvo dutkkakeahtá. Vuigengáibádusa galgá vuigenlávdegottis fuolatkeahtá doaimmahit dakkaviđe válgalávdegoddái.

Jus vuigenlávdegotti mearrádus sisttisdoallá dan, ahte olmmoš váldojuvvo válgalogahallamii, válgalávdegoddi sádde ajáhalakeahtá jietnavuoigadahtton olbmuide 24 §:s oaivvilduvvon almmuhuskoartta.

26 b §

Váidda vuigenlávdegotti mearrádusas

Vuigenlávdegotti mearrádussii 26 a §:s oaivvilduvvon áššis oažžu ohcat nuppástusa váidimiin alimus hálddahusriektái dego hálddahuslágageavahanlágas (586/1996)ásahuvvo. Váidda galgá goittotge dahkkot manjimustá 14 beaivvi siste mearrádusa diehtunoažžumis.

Alimushálddahusriekti galgá addit mearrádusastis ajáhalakeahtá dieđu váidaleaddjái, ja válgalávdegoddái, man doaimman lea dahkat válgalogahallamii mearrádusas vejolaččat boahtán nuppástusaid ja dárbbasettiin sáddet áššáigullevažžii 24 §:s oaivvilduvvon almmuhuskoartta.

27 §

Evttohasásahallan ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válggaide sáhtá ásahit unnimustá golmma jietnavuoigadahtton olbmo vuodđudan válljenovttastus, mas galgá leat áššealmmái ja várreáššealmmái.

Iešguđege jietnavuoigadahtton sáhtá oassálastit dušše ovttá evttohasa ásahepmái. Jus olmmoš gullá guovtti dahje mángga válljenovttastussii, válgalávdegoddi ferte sihkkut su namas buot ovttastusain.

Válljenovttastus galgá dahkat evttohasohcamuša válgalávdegoddái manjimustá 31 beaivve ja dan guoskevaš dievasmahttimiid manjimustá 27 beaivve ovdal válgadoaimmehusa álggaheami.

Válgalávdegoddi galgá gárvvistit evttohaslogahallama manjimustá 21 beaivve ovdal válgadoaimmehusa álggaheami. Evttohaslogahallan galgá almmustahttot, sáddejuvvot váлгаáššealbmáide ja dollojuvvot válggaid áigge oaidninláhkáii.

Válgalávdegotti mearrádussii evttohaslogahallamis ii oaččo ohcat sierra nuppástusa.

28 §

Válgadoaimmahus

Sámedikki válggat doaimmahuvvojit borgemánu manjimuš dievas vahku vuossárgga rájes viđa vahku áigge. Válggat doaimmahuvvojit poastta bokte dahje máhcahemiin

jienastanlihpo muđui go poastta bokte válgalávdegotti almmuhan báikái. Válga sáhtá válgalávdegotti nu mearridettiin sámiid ruovttuguovllus lassin ordnet válgabeaivvi jienasteapmin.

Válggaid doaimmaheamis galgá gulahuvvot almmolaččat.

29 §

Válgaáššegirjiit

Válgalávdegoddi galgá ajáhalakeahhtá válgadoaimmaha álgima maŋŋá doaimmahit poastta bokte juohke jietnavuoigadahtton olbmui, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegotti steampilaston jienastanlihpo, válgareivve, sáddenreivve, sáddenkonfaluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvaga (válgaáššegirjiit).

Jietnavuoigadahtton olmmoš, guhte ii leat ožžon válgaáššegirjiid dahje geas dat muhtun siva dihtii muđuid váilot, galgá várret vejolašvuoda oažžut válgaáššegirjiid válgalávdegotti doaimmahagas dahje válgalávdegotti almmuhan báikkis.

Jienastanrávvagis galgá máinnašuvvot válgalávdegotti doaimmahaga ja vejolaš eará báikkiid, main válgaáššegirjiid sáhtá oažžut ja gosa daid sáhtá máhcahit, fitnančujuhusaid ja rabasáiggiid ja lassin válgabeaivvi jienastanbáikkiid fitnančujuhusaid ja rabasáiggiid.

30 §

Jienasteapmi poastta bokte

Jietnavuoigadahtton olmmoš sáhtá geavahit jietnavuoigatvuodas go oažžu válgaáššegirjiid. Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihppui dan evttohasa nummira, gean buorri addá jienas.

Jienasteapmi lea čađahuvvon, go jietnavuoigadahtton lea guođđán jienastanlihpo sisttisoallan giddejuvvon válgareivve ja deavdán ja vuolláičállán válgalávdegoddái čujuhuvvon sáttareivve gokčojuvvon sáttakonfaluhtas poastta fievrrideapmin. Jus jienasteaddji laktá mielde almmuhuskoarttas, son merke sáddenreivii dušše vuolláičállošis.

Poastta bokte sáddejuvvon sáddenkonfaluhtat galget leat válgalávdegottis jienaidrehkenastima álgima rádjai.

31 §

Jienasteapmi máhcahemiin sáddenkonfaluhta válgalávdegoddái eará vugiin go poastta bokte

Jietnavuoigadahtton olmmoš sáhtá máhcahit sáddenkonfaluhta maiddái válgalávdegotti doaimmahakkii dahje válgalávdegotti almmuhan báikkiide válggaid goalmát olles vahku vuossárgga ja viđat olles vahku bearjadaga gaskasaš áigge ja, jus válgabeaivvi jienasteapmi ordnejuvvo, jienastanbáikki válgadoaimmagoddái.

Válgalávdegoddi galgá fuolahit das, ahte dan sierra doaimmačuoggáide guđđojuvvon váлгаáššegirjjit seailuhuvvojit válgasuollemasvuoda dorvvastan vugiin ja ahte váлгаáššegirjjit doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahakkii ovdal jienaidrehkenastima álggaheami.

31 a §

Válgabeaivvi jienasteapmi

Jus válgabeaivvi jienasteapmi ordnejuvvo, válgabeaivi lea válggaid doaimmaheami viđát vahku sotnabeaivi.

Válgabeaivvi jienasteapmi doaimmahuvvo oktanaga juohke sámiid ruovttuguovllu gielddas. Guđege gielddas lea unnimustá okta jienastanbáiki.

Jietnavuoigadahtton olmmoš oažžu jienastit dušše dan sámiid ruovttuguovllu gielddas, mii lea merkejuvvon válgalogahallamii su ruovttugiendan.

Jienasteapmi galgá ordnejuvvot nu, ahte válgasuollemasvuolta seailu.

31 c §

Válgadoaimmagoddi

Válgalávdegoddi galgá buriid áiggiin ovdal válggaid ásahit guđege jienastanbáikki várás válgadoaimmagotti. masa gullet golbma lahtu ja unnimustá guokte várrelahtu nu, ahte áššáigullelaš gieldda válgalávdegottis ovddastan lahttu ja persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaimmagotti oktan lahttun dahje várrelahttun. Sámedikki válggaid evttohas ii sáhte leat válgalávdegotti lahttun dahje várrelahttun.

Válgadoaimmagoddi lea mearrádusválddalaš golmma lahtuin.

31 h §

Válgabeaivvi jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji

Válgabeaivvi jienasteami nohkama maŋŋá válgadoaimmagoddi galgá fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanmerkejumiid sisttidoallan jienastanguovllu válgalogahallan ja vejolaččat jo válgadoaimmagoddái guđđojuvvon sáddenreivvet doaimmahuvvojit válgasuollemasvuoda seailuheami dorvvastan vugiin ja almmá dárbbášmeahttun ájiheami válgalávdegotti Anára doaimmahakkii. Lassin válgadoaimmagotti galgá fuolahit seilengaskaomiid duššadeamis seammás urdna seilema maŋŋá. Válgalávdegoddi galgá fuolahit válgaurdna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailuheamis dorvvolaš báikkis jienaidrehkenastima álggaheami rádjai.

Válgadoaimmagoddi galgá lassin fuolahit das, ahte válgabeaivvi jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

- 1) beaivi ja diibmoáigi, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja almmuhuvvui nohkan;
- 2) mielde lean válgadoaimmagotti lahtut ja várrelahtut;
- 3) válgaveahkit ja jienasteaddji iežas válljen veahkit; ja

4) jienasteaddjiid lohkomearri

32 §

Jienasteapmi dikšunlágádusas dahje ruovttus

Sámiid ruovttuguovllus lean lágádusas divššus lean olbmot ja dat ruovttuguovllus ruovttus dikšojuvvon olbmot, geat eai muđuid sáhte jienastit almmá govttohis váttisvuodaid, sáhttet jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida dán gažaldatvuloš gieldda válgalávdegottis ovddastan lahtu ja várrelahtu válgadoaimmaheaddjin ja su várreolmmožin. Válgadoaimmaheaddji várreolmmožin sáhtá nammaduvvot earáge doibmii heivvolaš olmmoš.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá jienasteaddji ja válgadoaimmaheaddji lassin leat mielde jienasteaddji välljen dahje dohkkehan sámedikki válgalogahallamii jietnavuoigadahtton merkejuvvon olmmoš.

34 §

Jienaidrehkenastima álggaheapmi

Válgalávdegoddi álggaha jienaidrehkenastima válgadoaimmehusa maŋŋásaš vuossárgga diibmu 10. Jienaidrehkenastima álggaheami maŋŋá bohtán sáddenkonfaluhtat guđđojuvvojit rabakeahtá ja vuhtii válddekeahtá. Doaimmehusas čállojuvvo beavdegirji.

Válljenovttastusa áššeolbmos dahje várreáššeolbmos lea riekti leat mielde jienaidrehkenastimin.

38 §

Válggaid bohtosa mearrašuvvan

Sámedikki lahtun välljejuvvojit 25 eanemus jienaid ožžon evttohasa, dainna gáibádusain, ahte sin joavkkus leat unnimustá 10 §:s ásahuvvon mearri evttohasat guđege sámiid ruovttuguovllu gielddas ja ruovttuguovllu olggobealde. Jus 10 §:s ásahuvvon mearit eai dieva, bohtet dán gažaldatvuloš gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde välljejuvot čuovvovaččat eanemus jienaid ožžon evttohasat nu, ahte 10 §:a gáibádusat divvet.

Jus muhtun ruovttuguovllu gielddas eai leat ásahuvvon meari evttohasat, bohtet välljejuvot čuovvovaččat eanemus jienaid ožžon evttohasat ruovttuguovllus. Jus ruovttuguovllu olggobealde eai leat ásahuvvon meari evttohasat, bohtet välljejuvot muđuid eanemus jienaid ožžon evttohasat.

Várrelahtun bohtet välljejuvot guđege sámevuovllu gielddas lean evttohasain välljejuvomin bohtán maŋŋá čuovvovaččat eanemus jienaid ožžon evttohasa, ja ruovttuguovllu olggobealde välljejuvvon evttohasa maŋŋá čuovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasa.

Jus jietnamearit leat seammá stuorrá, čovdojuvvo daid gaskasaš ortnet vuorbáдемиин.

39 §

Válggaid bohtosa nannen

Válggaid bohtosa nanne válgalávdegoddi goalmát beaivve jienaidrehkenastima álggaheamis dollojuvvon čoahkkimis.

Válggaid bohtosa galgá almmuhit dakkaviđe vuoigatvuođaministerijai sámedikki lahtuid ja várrelahtuid mearrideapmin doaimmaide čuovvovaš doaibmaáigodahkii.

40 §

Válggaid bohtosa guoskevaš váidda

Jietnavuoigadahtton, guhte oaidná, ahte válgalávdegotti mearrádus válggaid bohtosa nannemis dahje válggaid doaimmaheapmái gullelaš eará doaibmabidju lea lága vuostá, oažžu ohat nuppástusa hálddahasriektái váidimiin dego hálddahaslágageavahanlágas ásahuvvo. Váidda galgá goittotge dahkkot 14 beavvi siste das, go válggaid boađus lea almmustahtton.

Hálddahasrievtti mearrádusas oažžu váidit alimus hálddahasriektái dego hálddahaslágageavahanlágas ásahuvvo.

Jus válgalávdegotti 1 momeanttas oaivvilduvvon mearrádus dahje doaibmabidju leamašan lága vuostá ha dát lea váikkuhan lága bohtosis, válggaid boađus galgá njulgejuvvot ja stáhtaráđđi dárbbu mielde mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid válggaid vuigejuvvon bohtosa vuodul.

Jus válggaid boađus ii leat vuigemis, válggaid galgá mearridit dollojuvvot ođđasit.

40 a §

Váidaga vuodul ođasmahtton válggat

Ođasmahtton válggaid doaimmaheamis fuolaha, jus vejolaš, seammá válgalávdegoddi dego gomihuvvon válggain. Ođasmahtton válggain geavahit seammá lágafámu návddašeaddji válgalogahallama ja evttohaslogahallama go gomihuvvon válggain, jus hálddahasriekti dahje alimus hálddahasriekti ii mearrádusaidisguin nuppe láhkai mearrit.

Ođasmahtton válggaid doaimmaheamis lei heivvolaš osiin fámus dat, mii válggaid doaimmaheamis lea ásahuvvon.

Ođasmahtton válggat doaimmahuvvojit dan kaleandarmánu áigge, mii álgá guovtti olles kaleandarmánu maŋŋá 1 momeanttas oaivvilduvvon mearrádusa addima maŋŋá. Válgadoaimmahus álggahuvvo sáddemiin jietnavuoigadahtton olbmuide 29 §:s máinnašuvvon váлгаáššegirjjiid.

Ođasmahtton válggaid bohtosis galgá dalán almmuhit vuoigatvuođaministerijai.

40 c §

Dárkilut njuolggadusat

Vuoigatvuođaministeriija ásašusain sáhtá addit dárkilut njuolggadusaid:

- 1) válggaide gullevaš gulahusain;
- 2) válgalogahallamii ohcamis ja válgalogahallamis jávkadeamis ja ohcamuššii gullevaš čielggadusain;
- 3) válgalogahallama oaidnináhkái doallamis;
- 4) evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis;
- 5) jienastanlihpus; sihke
- 6) váлгаáššegirjjiid seailuheamis.

5 lohku

Sierra njuolggadusat

41 §

Nuppástusohcan

Sámedikki stivra mearrádussii sáhtá gáibidit vuigema sámedikki čoahkkimis ja lávdegotti ja sámedikki ásašan eará doaibmaorgána go válgalávdegotti ja vuigenlávdegotti mearrádussii sámedikki stivrras dego hálddahuslágas ásašuvvo, jus dán lágas dahje eará sajis ii nuppe láchkai ásašuvvo.

Sámedikki čoahkkima ja stivra vuigengáibádusa dihtii dahkkon mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa hálddahusriektái váidimis dego hálddahuslágageavahanlágas ásašuvvo. Sámedikki čoahkkima hálddašanáššis dahkkon eará mearrádussii sáhtá ohcat nuppástusa hálddahusriektái váidimiin dego hálddahuslágageavahanlágas ásašuvvo, jus nuppe sajis ii nuppe láchkai ásašuvvo. Hálddahusrievtti mearrádussii sáhtá ohcat nuppástusa váidimiin dušše, jus alimus hálddahusriekti mieđiha váiddalobi.

Dát láchka bohtá fápmui 15 beaivve skábmamánu 2018. Dan 3 § bohtá goittotge fápmui easkka 1 beaivve ođđajagimánu 2020.

Válgalogahallamii merkemii guoskevaš ohcamuša, mii lea dahkkon válgalávdegoddái maŋimustá 31 beaivve juovlamánu 2019, heivehuvvo dán lága fápmui boađedettiin dálá fámus lean 3 §:a.

Sámediggái, man doaibmaáigodat lea gaskan dán lága fápmui boađedettiin, heivehuvvo 10 ja 11-13 §:a dakkárin go dat ledje dán lága fápmui boađedettiin. Sátnejodiheaddji ođđasit válljema guoskevaš 11 §:a 2 momeantta heivehettiin ii váldo vuhtii daid doaibmaáigodagaid, mat leat nohkan ovdal dán lága fápmui boahtima.

Lága fápmuiboahtima maŋjá čuovvovaš sámedikki válggat ordnejuvvojit [ ]. Gáibádussan válgavuoigatvuođaid geavaheapmái dáid sámedikki válggain lea, ahte válgalogahallamii merkemii guoskevaš ohcamuš dahkko maŋimustá 31 beaivve

juovlamánu 2019 ovdal diibmu 16. [Válggaid áigemuttu lea dárkkuhus sirdit sulaid jagiin. Dárkilut áigemuddu ja dása gullelaš sirdásannjuolggadusat čielggasmuvvet maŋŋeleappos.]

Sámediggi, man doaibmaáigodat lea gaskan lága fápmui boádedettiin, joatká doaimmastis vuosttažiid dán lága mielde válljejuvvon sámedikki doaibmaáigodaga álggu rádjai. Vuosttaš 20 §:a čuovvu válgalávdegoddi ásahuvvo nu johtilit go vejolaš seammás lága fápmuiboahtima maŋŋá. Lága fápmuiboahtima maŋŋá ásahuvvon vuigenlávdegotti doaibmaáigodat joatkašuvvá čuovvovaš válgaáigodaga loahpa rádjai.

Dán lága fápmui boádedettiin lean 41 §:a heivehuvvo dan oaivildan mearrádusaid nuppástusohcamii daid mearrádusas oasil, mat leat dahkkon ovdal dán lága fápmui boahtima.

Helssegis beaivve mánu 2018.

Oaiveministtar

JUHA SIPILÄ

*Vuoigatvuođaministtar Antti
Häkkinen*

2.

Láhka

rihkuslága 40 logu 11 §:a nuppástuhttimis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

rievdaduvvo rihkuslága (39/1889) 40 logu 11 §:a 1 čuokkis, dakkárin go dat lea lágas 604/2002 čuovvovaččat:

40 lohku

Virgerihkkosiin

11 §

Meroštallamat

Dán lágas oaivvildit::

1) virgeolmmožin olbmo, guhte lea virge- dahje bálddalastojuvvon bálvalusgaskavuodas stáhtii, gildii dahje gielddaovttastupmái dahje eará gielddaid almmolašjuridihkalaš ovttasdoaimbmaorgánii, riikkabeivviide, stáhta fitnodatlágádussii dahje evangelalaš-luteralaš kirkui dahje ortodoksalaš kirkogoddái dahje dan searvegoddái dahje searvegottiid ovttasdoaimbmaorgánii, Álánda eanagoddái, sámediggái, Suoma Bánkui, Álbmotealahatlagádussii, Bargodearvvašvuodalágádussii, gielddaid ealahatlagádussii, Gielddaid dáhkidanguovddáži dahje gielddaid bargomárkanlagádussii;

Dát láhka bohtá fápmui   beaivve   mánu 201 .

Helssegis beaivve mánu 2018

Oaiveministtar

JUHA SIPILÄ

*Vuoigatvuodaministtar Antti
Häkkinen*